

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Pe pošti prejemana velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemana velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja trisporna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvemai nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 87.

V Ljubljani, v torek 16. aprila 1889.

Letnik XVII.

Francoska prekucija in novošegna šola.

II.

Poglejmo še, kako so na Francoskem že čez nekaj let moderno vzgojo sodili. Notranje ministerstvo je v osmem letu po novem koledarju konstatovalo napredek moderne šole s karakterističnimi besedami: „Naše elementarne šole so skoro povsod prazne. Kaj je temu vzrok? Prvič učitelji sami. Odbrali so za odgojevalce ljudi brez vsake omike in brez moralnega čuta. Imenovali so jih učitelje, le ker so se kazali po zunanem dobre patrijote, ki so pa bili zelo podlega življenja. Drugič hoče pa naše ljudstvo še vedno učenje na verski podlagi. To pa zopet ne dopuščajo naše postave in učitelji kažejo očitno svojo mržnjo in sovrašтво do verskega prepričanja.“

Leto pozneje je Portalis v zbornici očitno pripoznal: „Zadnji čas je, da vsa teorija molči, ko fakta tako glasno govoré. Ni pravega učenja brez vzgoje, in ni vzgoje brez morale, brez vere. Naši profesorji so do sedaj učili v pravi puščavi, ker smo sramotno določili: v šoli se o veri ne sme govoriti. Učenje je zadnjih deset let pri nas ničla. Vzgoja mora biti zopet na verski podlagi. Poglejmo le naše otroke! Lenobi in pohajkovanju so udani, nimajo pojma ne o Bogu, ne vedó, kaj je pravično, ne, kaj je krivično. Odtod izhajajo divje in barbarske razvade, odtod tudi razbrzdano ljudstvo.“

Učenje po naših šolah bilo je zadnjih deset let brez uspeha. Pač grenko spoznanje! To je dosegla francoska prekucija z moderno šolo. In sedaj, ko se hoče slovesno praznovati stoletnica, bo se gotovo govorilo o napredku.

Ne mislimo pa, da se pred letom 1789 za šole ni nič zgodilo. Jasno dokazujejo Condorset-ove številke, da se je na leto čez dvajset milijonov potrošilo za šole. Opomniti je pa treba, da so to svoto dajale večinoma le cerkve, razne verske družbe in ustanove. Bilo je na Francoskem 562 srednjih šol

(gimnazij) z 72 747 učenci. Od teh, pravi Villemain, je bilo 40.000 šolnine popolnoma, ali vsaj deloma, oproščenih. Šteli so 21 vseučilišč, 50 akademij in 72 strokovnih šol za razne vede. Toliko število šol se s pismi lahko še sedaj dokaže, a bilo jih je gotovo še več.

Kak uspeh so imele te šole? V državnem zboru govoril je 15. marca 1835 poslanec Guizot: „Pred letom 1789 je bilo v naših šolah veselo tekmovanje in plodonosno delovanje. Iz njih so prišli omikani in značajni možje, ki so v osodepolnih trenutkih pokazali, koliko premore prava vzgoja.“

Nočemo pa s tem povedati, da je bila organizacija šol tako vzgledna, da bi dandanes ne potrebovala kake preuredbe. Gotovo ne! Tudi ne trdimo, da se je v raznih šolah takrat že toliko učilo, kakor dandanes. Matematika, naravoslovje, kemija in fizika storile so velik korak naprej. Ni čuda! V sto letih se marsikaj novega iznajde in več sistemov zboljša. Čuditi pa se moramo najbolj temu, da napredek v teh strokah ne pripada toliko francoski, kakor veliko več drugim državam. Da smo preustrojili začetne šole, izposodili smo si načrte od držav, katerih trpeti lahko ne moremo. Saj Prusija in Saksonska najbolj nasprotujeta prekucijskim idejam leta 1789 in vendar ste nam one podali načrte, po katerih smo vredili naše šole.

Faktum je neovrgljiv, da pred letom 1789 se je Francija ponašala kot prva država s svojimi učilnicami, dandanes pa je sploh znano, da ravno v tem obziru nobene države ne prekosi.

Znak francoske revolucije je le ta, da si je vlada prisvojila moč in pravico, sama učiti, le ona ima oblast, odgojevati in predpisovati, kako in kaj naj se uči.

Sto let za nami se bodo pač čudili, kako smo mogli priti do takih nazorov. Jaz sem gotovo že dvajsetkrat očitno povdarjal — piše dalje škof Freppel — da vzgoja ne pripada državi. Ona ima pač oblast, vladati, zapovedovati, nikakor pa ne učiti in vzgojevati. Teh stavkov mi do danes še nobeden ni ovrget. Država daje postave, gleda, kako se spolnu-

jejo, ona sodi, obvaruje ljudi pred škodo, ali za učenje, za vzgojevanje ni sposobna; Ona pač lahko podpira, ga varuje, spodbuja, pa mladino cele države po jednom in istem kopitu vzrediti, vse jednako vzgojiti, je nesmisel.

Radi naših vseučilišč se slišijo razne pritožbe. Tudi v najvišjih šolah hotela je država odločevati. Učenjakom, strokovnjakom naj ukazujejo učni načrt in navod le birokrati, možje, kateri nimajo za to sposobnosti, katerim velikokrat manjka ljubezni, večsih še dobre volje do vede. Leta 1871 se je klicalo vseprek: veda nas je premagala! Naši sovražniki poslužili so se naših iznajdb proti nam!

Ni čuda, ako učeni Dumas pravi: „Že nad šestdeset let imamo učni navod, ki kakor mōra tlači naše šolstvo. Zadnji čas je, da se vzdramimo in predrugačimo! Zakaj neki? bo kdo vprašal. Zato, ker nikakor ni prav, ako morajo naše šole duševno gibanje in materijalno podporo iskati pri jednom in istem faktorju.“

Gotovo se zastoj ne čujejo klici: Dajmo šoli ono prostost, v kateri je cvetela pred velikansko prekucijo!

Iz tega sledi, da revolucija z moderno šolo ni prinesla ni cvetja, ni sadu.

Tudi naša novošegna šola, zidana na tisti podlagi, ne bo drugačnega sadu obrodila, naj jo še tako zagovarjajo. Fakta govoré! Spoznanje bode prišlo, dal Bog, da ne prepozno.

Tretja postojanka slovenske agitacije in učiteljstvo.

Boj, ki ga bijemo za pravico, vero, narodnost in omiko ni brezuspešen. Zadovoljno moremo pogledati v minolost, in če primerjamo to s sedanjostjo, pač vsakdo mora priznati, da smo vzlic ogromnim oviram napredovali v vsakem oziru. Znatno je napredek, kateri je dosegel narod slovenski izza dōbe narodnih buditeljev do današnjega dne, da Slovenci vendar-le nekaj veljamo med avstrijskimi narodi. Toda to, kar smo dosegli, ni bilo na

LISTEK.

Štiri dni na bojišči.

(Pripoved vojaka z odrezano nogó. — Spisal V. M. Garšin.)
(Konec.)

Do dobra potrt ležal sem malo da ne v nesvesti. Kar . . . ne varam li se? Kaže se, da ne. Dà, to je — govor. Konjski topót, človeški govor. Malo da nesem zakričal, a udržal sem se. A káj, če so Turki? Kaj tedaj? K tem mukam pridružile bi se še druge, groznejše: da se ti vlas ježi, če samo čitaš o njih. Zdirajo kōžo, z žarečim železom pekó v ranjene noge . . . Ni hujšega nego je ozverel človek. Dobro, če bi bilo še samo to; a oni so silno izumljivi. A ni li bolj končati življenja v njih rokah nego umreti tū? A če so naši?

Ah, to grmovje! Čemu si vzraslo okolu mene v tako gosto ograjo? Kar ničesar ne vidim skozenj; samo na jednom mestu, kakor bi bilo okence mej vejami, odkriva se mi razgled v daljo, v klanec. Tam je, kakor se kaže, potoček, iz katerega smo pili pred bojem. Dà, tam je tudi ogromen kamen položen, kakor mostek čez potoček. Gotovo pojezdijo

čezenj. Govor utihne. Ne morem razbrati jezika, na katerem govoré; tudi sluh mi je oslābel. Bože! če so to naši.

Hočem jim zaklicati; a čujó me tudi še od potočka. Bolje, da čakam dotlej, nego da pridem v rōke bašibuzukom. Čemu tako dolgo ne gredú? Nestrpno me muči; ni mrličevega smradu ne čutim, če prav se nikakor ni vzmanjšal.

Kar se prikaže kozak na prehodu čez potoček! Sinje oprave, rudeči lampasi, sulice. Cela polusotnja (= 50) jih je. Spredaj na krasnem konji jezdi črnobrad častnik. Jedva polusotnja prejaha potok, obrne se na sedli z vsem telesom nazaj in zakriči: „V di—i—ru, ma—arš!“

„Stojte, za Boga! stojte, pomozite, bratci, pomozite“, kličem jaz; a topot kónj, žvenket sabelj in bučen govor so glasnejši od mojega hropenja — ne slišijo me!

„O Bože, Bože! Onemogel padem z licem na zemljo in začnem ihteti. Steklenico sem zvrnil; vèn teče voda, moje življenje, moja rešitev, kesniteljica smrti moje. A jaz opazim to še-le, ko že ni ostalo vode v njej več nego pol kozarca, a drugo vse že ušlo v suho zemljó.“

Jaz odrvenim po tem groznem dogodku. Ležal sem

nepremično s polu zakritimi očmi. Veter se je neprestano preminjal in sedaj vejal váme svež in čist vzduh, sedaj me ovijal v smrad. Sosed je bil v ta dan že toliko strašan, da se ne dá opisati. Ko stvorim oči, da bi se ozrl nanj, zgrozim se. Lica že nema nič. Spolzno mu je do cela s kostij. Strašni kostēni nasmeh, večni nasmeh, videl se mi je tako gaben, tako grozán, kakor še nikoli, če prav nisem držal samo jedenkrat črepinje v rokah in prepariral cele glavé. To okostje v opravi s svetlimi gumbami pripravilo me je do trepeta. „To je — vojna, pomislím. Evo nje podoba.“

A solnce žgē in peče kakor prej. Roke in lice mi je že davno opeklo. Ostalo mi vodo izpil sem vso. Žeja me je mučila tako silno, da sem, sklenivši izpiti majhen požirček, v dušku požrl vso. Oh, zakaj nesem zakričal kozakom, ko so bili tako blizu mene! Če bi bili prav Turki, vendar bi bilo bolje. Nu, mučili bi me jedno uro ali dve, a tu ni tega ne znam, koliko časa se mi bode tođ valjati in trpeti. Mati moja, nevesta moja! Ruvala si bodeš sive svoje vlasé, tolkla z glavo ob zid, jokala bodeš radi mene in radi te zlobe človeške, ki je izmislila vojno in trpenje ljudem. Toda vi z Marico pač ni zvedeli ne bodete o mojih mukah. Z Bogom mati, z Bogom

škodo nikomur; potezali smo se le za to, kar nam gré po božji in človeški pravici, kar smo v dobi narodnega pritiska pogrešali, a popustili nikoli. Po tem potu bomo i nadalje korakali v svojo blagost in države avstrijske, dokler ne dosežemo vseh svojih pravic popolnoma.

Neka pereča zadeva v našem narodnem življenju je, na katero moramo pri vsaki priliki obračati pozornost slovenskih rodoljubov, ako nečemo, da se potujči naš narod.

Za jedro, veliki voj narodni se nam ni treba bati, a inace je to po narodnostnih mejnikih v slovenskih pokrajinah, kjer se bije ljuti boj za narodnost slovensko in odbijajo napadi naših sovragov, koji so podpirani z raznoterimi sredstvi.

Prečitavši fanatično jadikovanje in grdo sumničenje koroškega poslanca Dumreicherja v državnem zboru, ki je nazival stari Korotan „lažur na temnem obnebbi narodnostnega boja v Avstriji“, spomnili smo se, da je poslanec Dumreicher podoban človeku, ki je svojega nasprotnika pretepaval s palico, sam pa strašno kričal, kako ga boli. So li v Avstriji dospele stvari tako daleč vže, da se celó verjame v državnem zboru lažem, kjer bi se imela oglašati samo resnica, potem je žalostno za naš parlament.

Ozrimo se le nekoliko na učiteljske moči v deželi „tretje etape slovenske agitacije“, kakor se je Dumreicherju zljubilo nazivljati naš boj za brate sorodne v sivem Korotanu. Koliko učiteljev je pa na Koroškem, ki so narodnega mišljenja? Jako redko so sejani, ki hranijo v sebi pravo domorodno čustvo in prepričanje, da pohajajo od slovenskih majk, da so Slovenci. So nekateri, ki se prištevajo k svoji narodnosti, a teh je, žal, jako skromno število. Kakor poroča zadnji „Mir“, bili ste zopet razpisani dve službi okrajnih zdravnikov v dveh slovenskih krajih (v Grabštajnu in Štebnu na Zili), vendar se od prosilcev le zahteva znanje slovenščine. Razpisanih je tudi šest učiteljskih služb v slovenskih krajih, pa samo za Št. Jakob se zahteva slovenščina, ne pa tudi za Rožek, Loče, Podkloster, Vrate in Čače.

In če bi kdo izmed njih hotel imeti pravo voljo pokazati se, kar je tudi v istini, namreč Slovence, svojega prepričanja kazati ne smé očito, sicer je izročen nemilosti višjih šolskih uradov. Vsa šolska izvestja rešujejo se in vrše zgolj v nemščini, kakor je to pojasnil temeljito v državnem zboru slovenski poslanec g. dr. Ferjančič.

Je-li torej učitelj povsem nemškega mišljenja, ali mlačen in nebrižen do slovenščine in slovenske narodnosti, česa se je neki nádejati od njega? Kake koristi pohajajo v narodnem oziru za njegovega gjenca, ako se učitelj javno ali skrito postavlja nam po robu ali če je mlačen?

Učitelj ne vpliva samo na šolo, temveč tudi na življenje ljudstva izven šole. Mnogo je učiteljev po kmetskih občinah, zlasti na slovenskem Štirskem, ki opravljajo posel občinskega pisarja. A tu ravno je od njih odvisno, kako se imajo izvrševati uradna poročila. Žal, da velika krivda pada tu zaradi jezikovne malomarnosti ljudstva na take občinske pisarje, ki svojevoljno opravljajo uradne zadeve samo

nemščini. Nekje na Štirskem je jako zavedna narodna občina, za pisarja imajo učiteja, ki neče z okrajnim glavarstvom in sodom uradovati slovenski, temveč le nemški, in če od njega zahtevajo slovensko uradovanje, pravi jim, da raje odstopi. Občina morala bi vzdržavati lastnega pisarja, kateremu bi morala plačevati najmanj 300 gld., kurjavo in stanovanje, vendar raje ostane pri tem neprijatelju naroda. Takih slučajev nahajamo na Koroškem in slovenskem Štirskem cele kôpe. In vendar učitelj poučuje na slovenski šoli slovensko deca. Drugi se zopet kaj radi stikavajo z uradnimi osobami in so navadno največji neprijatelji vsemu, kar je slovensko. Ne samo, da se nepovoljno izražajo o Slovencih, v gostilnice zanašajo nemške časopise, dasi je živa duša ne umeje, in so običajno tudi zastopniki nemških zavarovalnic.

Zaradi tega pa še ne obupavamo in ne lomimo rók, kajti preverjeni smo o zmagi naše poštene narodne borbe; toda vsak nam pa tudi pritrdi, da tu treba zdatne pomoči. Kakor nasprotniki naši zbirajo in težé svoje sile na nevarne kraje, istotako moramo tudi mi storiti. Vsaka péd zemlje, koja izgubimo na pomejnih narodnostnih krajih, bila bi izgubljena za nas. Življenje naroda odvisno je od obrambe zemlje in šole. Izguba rodne zemlje pomeni izgubo narodnosti, koja vzmogočuje ponemčevanje šole. Temu se mora odpomoči s časom.

Osobito dolžnost društva sv. Cirila in Metoda je, da se sém upró vse sile in naporu in da se tu zasade narodne osti v prospeh slovenske narodnosti. Kjer preti največja nevarnost, ondi treba najhitrejšo pomoči. Na nemških mejnikih narodnostnih treba najnujnejše obrambe narodne, glavna reč je organizacija in primerna zakonita sredstva. V tem oziru spoznili so svojo častno dolžnost v državnem zboru slovenski poslanci gospodje: prof. Šuklje, dr. Polklukar, dr. Ferjančič, kanonik Klun in kanonik dr. Gregorec ter se možato potezali za teptane pravice korotanskih Slovencev.

Dolžnost naša pa je, da v prvi vrsti ustvarimo na Korotanskem in Štirskem istinito narodno učiteljstvo ter ne puščamo v naše slovenske šole neprijateljskih življenj in da uradi bratom našim dopisujejo in rešujejo njih listine v njim umevnem domačem jeziku. Zapomnimo, da so uradi zaradi ljudstva tu, a ne ljudstvo zaradi njih.

Govor drž. poslanca Šukljeja v državnem zboru dne 26. marca 1889.

Po velikem govoru, s katerim se je zaključila zadnja seja, občutila je menda cela zbornica, da se bo s klopi Slovencev odgovorilo na ta govor. To se je zgodilo in zaradi tega sem tem bolj hvaležen onim premnogim z menoj ob enem vpisanim govornikom, katerih zaupanju se moram zahvaliti za nalogo, da morem danes odgovoriti na govor gospoda glavnega „contra“-govornika.

Le eno obžalujem. V parlamentu bi moralo biti kakor na borišču, nasprotni napad bi se moral takoj odbiti ter bi se moralo takoj nazaj vdariti. To je edino pravo, to je ono, kar bi prineslo živahnost, neposrednost v parlamentarno obravnavanje. Srčno

bi bil želel, da bi bil že zadnjič prišel k besedi, in kakó lahko bi se bilo to zgodilo!

Vsa čast govorništvu častitega gospoda poslanca koroške trgovinske zbornice. Po svojem načinu, zaradi gladkosti in skrbne dovršenosti je bil prava redkost. Vzlic temu pa bo moral častiti gospod poslanec sam priznavati, da mnogo tega, kar je navedel, na primer to, kar se je reklo o volilnem redu za državni zbor na Koroškem in predlogu Ferjančičevem, o slovenskih zemljiških vknjizbah in koroških avskultantskih službah, kar se je povedalo o razmerah Ogerske nasproti Hrvatski in o delovanji škofa Strossmayerja, da je bilo vse to v jako rahli zvezi ne samó z naslovom „šolsko nadzorstvo“, marveč tudi s celim šolstvom. (Prav res! na desnici.)

Treba je bilo črtati le te odlomke in treba bi mi ne bilo čakati cela dva dneva na veselje, da se morem obširneje baviti z govorom svojega častitega neposrednjega gospoda predgovornika.

Navel je izrek Royerja Collarda: „Vsak ima ono poštenost, ki se strinja z njegovo naobraženostjo“. Potrjujem izrek tega znamenitega francoskega državnika nepogojno, postavljam se na njegovo podlago in s tega stališča bodem točno dokazal da vse ono, kar je častiti gospod poslanec baron Dumreicher celi dve uri pripovedoval visoki zbornici o slovenskih razmerah, nasprotuje dejanskim okoliščinam in ni nič drugega, nego izliv nezdrave strankarske strasti.

Samo ob sebi je umevno, gospóda moja, da morem tukaj v poštev jemati le glavne točke. Prosim pa vendar visoko zbornico naklonjene pozornosti in nekoliko potrpljenja.

Za prvo teh točk smatram premakljivo težbo gospoda poslanca Dumreicherja, „da je v središču tega slovanskega gibanja v vojvodini Kranjski poslovenjen deželni zbor, deželni odbor, deželni šolski svét, trgovinska in obrtniška zbornica, občinski svét deželnega glavnega mesta v Ljubljani“. Stvar ovržuje priprostim načinom sklicevanje na ljudsko številenje leta 1880 in nikdo izmed gospodov vendar ne bo hotel trditi, da so se z delovanjem te vlade ali celó z delovanjem sedanjega kranjskega deželnega predsednika dognale številke tega ljudskega številenja. Taaffejevo vlado so leta 1880 avstrijski liberalni Nemci smatrali le za mimogredč dogodek in deželni predsednik za Kranjsko je neposredno pred številjenjem nastopil službo.

No, gospóda moja, po krajevnem repertoriju za Kranjsko je številno razmerje mej obema narodnostima nastopno: Slovencev je 447.000 — navajam le okrogle številke — Nemcev 29.000. (Čujte! na desnici.) Od teh 29.000 Nemcev jih prebiva blizo 20.000 na jezikovnem otoku kočevskem, ki je ločen od ostale Kranjske vsled posebnih lastnih razmer. De facto tedaj stoji 9000 Nemcem nasproti kompaktno slovensko prebivalstvo 447.000 duš. (Čujte! Čujte! na desnici.) Kakó hoče tu gospod poslanec za Koroško napraviti čudež, da pomaga v ustavni državi s prostimi volitvami v zastopstvih tej pritlikovski manjšini do večine? Le eno bi bilo tu mogoče ter bi se tudi to sredstvo dandanes skoraj gotovo ne obneslo, ko bi se namreč katera odločila storiti to,

nevista moja, z Bogom vsi ljudje! Oh kako težko je, britko!

Znova tist belkast pes! In čemu sem se prepustil vsemu temu. On se je mučil še celi dan in crknol. A jaz sem nesrečnejši nego je bil on, ker se mučim cele tri dni. Jutri — četrti, potem peti, šesti . . . Smrt, kje si? Pridi, pridi! vzemi me!

A smrt ne pride ter me ne vzame. Živeti mi je, trpeti. Ležim pod tem strašnim solncem, a nemam ni požirka vode, da bi osvežil vspaljeno grlo, in truplo me kuži. Do cela se je razdružilo. Temé črvov padajo iz njega . . . Kako se gomazé! Ko bode sneden on, ko ostanejo od njega na zemlji samo kosti in oprava, takrat preide vrsta tudi name.

Mine dan, mine noč. Vse, kakor je bilo. Svita se jutro. Vse, kakor prej. Preteče še jeden dan.

Grimi se gibljejo in šumé, prav kakor tih govor. „Lej, umrl bodeš, umrl, umrl“, šepčejo. „Ne uideš, ne uideš, ne uideš!“ odgovoré grmi z druge strani.

„Da tu jih pač ne uvidiš!“ razlegne se glasno okolu mene.

Vaganem se in kakor bi trenol osvestim se. Iz grmovja gledajo náme dobre golobje oči Jakovljeva našega desetnika.

„Lopate!“ kriči. „Tu jih je še dvoje: naš in njih!“

„Ni treba lopát, ni treba zakopati mene: živ sem!“ hočem zakričati jaz; a samo slab vzdihljaj prodira iz opečenih usten.

„Bože, da, on je živ? Gospod Ivanov! Deca! Nosilke sém, naš gospod je živ! Naglo prizovi doktorja!“

* * *

Čez pol minute leti mi v usta voda in še nekaj drugega. Potem mi zgine vse.

Nesó me; nosilke se tresó. To me uspava. Sedaj se probudim, sedaj se znova zavém. Prevezana rana ne boli; nekako neizrečno slastno čuvstvo je razlito po vsem telesu.

„Sto—o—oj! Doli da—a—aj! Bólničarji, četrta promena, marš! Za nosilke! Primi, dviga—a—aj!“

To veleva Peter Ivánič, nas bólniški častnik, visok, šibak in jako dober človek. Tako visok je, da, obrnovši oči proti njemu, vidim neprestano njegovo glavo z redko podolgasto brado in pleča, če prav nosijo nosilko na plečih štirje vzrasli vojaki.

„Peter Ivánič!“ šepčem.

„Kaj, dragec moj?“

Peter Ivánič se nakloni nad menój.

„Peter Ivánič, kaj vam je rekel doktor? Skoraj li umrem?“

„Kaj mi, Ivánov, evrčite! Vi ne umrete. Vse kosti imate namreč cele. Srečno se vam je izteklo. Ni kosti, ni žile! A kako ste preživeli teh troje dnij in pol? Kaj ste jedli?“

„Ničesa.“

„In nič ne pili?“

„Turku sem vzel steklenico. Peter Ivánič, sedaj ne morem govoriti. Kasneje.“

„Nu, Bog z vami, dragec, sladko spite!“

Znova sém, nevest . . .

Vzdramim se v divizijski bolnišnici. Poleg mene stojé doktorji, milosrčne sestre, in razven njih vidim še znano lice znamenitega peterburškega profesorja, naklonivšega se nad mojimi nogami. Roké so mu krvave. Stika nekaj časa okoli mojih nog in obrne se proti meni:

„Nu, srečo Vam je dal Bog, mladec! Živéli bodete. Samo jedno nožico smo Vam vzeli: nu, a to so samo malosti. Morete li govoriti?“

Mogel sem govoriti in povedal sem vse, kar je tu napisano.

za kar ima Francoz olepševalni izraz: „Corriger la fortune.“

Sploh pa, kako more častiti gospod poslanec Dumreicher trditi, da se prikrajujejo Nemci na Kranjskem? V kranjskem deželnem zboru sedi mej 36 izvoljenimi poslanci deset poslancev nemške stranke (Čujte! Čujte! na desnici), v deželnem odboru spada izmed štirih odbornikov eden tej stranki, v državnem zboru sedita od desetih kranjskih poslancev dva na klopih vladi nasprotne stranke; nekaj enakega je v deželnem šolskem svetu; v trgovinski zbornici spadate dve sekciji nemški stranki, in če se govori o deželnem glavnem mestu Ljubljani, vedeti bi morali gospodje, če so dobro poučeni, da Slovenci v Ljubljani sami želé kompromis in da se ta le zaradi tega ne doseže, ker ga žal noče imeti častita nemška stranka v Ljubljani.

Če tedaj gospod poslanec Dumreicher sklepa iz teh dejanskih okoliščin, da se preganja Nemštvo v Ljubljani in da je v sili, kakor Nemštvo v ruskih vzhodno-morskih provincijah, reči moram, o okusu se sicer ne morem pričakati, toda potem pa pridem do popolnoma opravičenega sklepa, da so vednosti častitega gospoda poslanca o ruskih razmerah in dogodkih za sedaj še odločno in izredno pomavkljive in jih je treba temeljito zboljšati. (Veselost na desnici. — Poslanec baron Dumreicher: Ravno socijalne razmere so jako slične!)

Politični pregled.

V Ljubljani, 16. aprila.

Notranje dežele.

Koncem minolega tedna so skoraj vsi *parlament* zaključili svoje zasedanje, tako naš državni zbor, nemški državni zbor in francoska zbornica. Le rumunski parlament menda noče ničesa za sedaj še vedeti o počitnicah, ker bo bajé v kratkem zopet izbruhnila kriza. Nadejati se smemo, da se Veliki teden ne bo pripetilo nič posebnega na političnem obzorju. Vrè le v francoskem čarovniškem kotlu.

Kakor poroča „Sonn- und Montagszeitung“, zboroval je v nedeljo v Pragi volilni odbor *češkega liberalnega velikega posestva*. Dne 28. t. m. se bo vršil veliki volilni shod, kateremu se je sklenilo predlagati: Sprejmó se od konservativcev ponujeni mandati pod izrečnim pogojem, da bodo liberalni poslanci velikega posestva vstopili v deželni zbor le tedaj, ako bodo isto storili tudi liberalni poslanci mest in kmetskih občin.

Minister notranjih zadev je razposlal vsem deželnim oblastnijam okrožnico, s katero zakazuje vladnim zastopnikom pri društvenih ali ljudskih shodih prijazno in odločno postopanje ter jim prepoveduje segati v besedo govornikom ali naravnost slednje ogovarjati.

Tirolski konservativni listi „Neue Tiroler Stimmen“, „Andreas Hofer“, „Tiroler Volksblatt“, „Burggrübler“ in „Brixener Chronik“ so sklenili zvezo, da se bodo v vseh važnejših vprašanjih ravnali po navodilih deželnih škofov, posebno pa složno postopali glede volitev takó, kakor bodo sklenili poklicani vodje. Ta zveza je velikega pomena za Tirolsko zaradi bližajočih se deželnozbornih volitev.

Minolo soboto se je *Tisza* poslovil kot bivši finančni minister od uradnega osobstva v tem ministerstvu. Isti dan so se uradniki poklonili novemu finančnemu ministru Weckerleju.

Vnanje države.

Iz *srbske* prestolnice se brzojavno poroča: Pri večini občinskih volitev zadnje tri tedne so zmagali kandidatje radikalne stranke.

Bolgarski princ Ferdinand bo pojutršnjim odpotoval v severne kraje, in sicer najprvo v Trnovo, kjer bo preživel velikonočne praznike.

Ruski „Svet“ objavlja članek, v katerem predbaciva Franciji nebriznost nasproti premembam v Luksemburgu in izraža bojazen, da bo Luksemburg v kratkem postal nemška provincija. — Veleposlanik Nelidov je odpotoval iz Peterburga v Carjigrad. — Poročalo se je z neke strani, da je stališče generalnega pribočnika Gurkota omajano. Dobro poučeni peterburški krogi temu odločno oporekajo.

Dne 12. t. m. so prostomišljeniki v *nemškem* državnem zboru nasvetovali: Državni zbor naj sklene naročiti državnemu kanclerju, da predloži državnemu zboru postavo, ki ustanovlja odškodovalno dolžnost države za postavno neutemeljene konfiskacije tiskovin in za postavno neosnovane prepovedi nadaljnega izdajanja listov. — Zoper „Volkszeitung“ se je pričela pravda zaradi razžaljenja Veličanstva v znanem članku dne 9. marca; obtožnica se utemeljuje, da se je cesar Viljem II. javno izrazil, biti jednega mišljenja s cesarjem Viljemom I.; kdor tedaj razžalil spomin na rajnega cesarja, učini ob jednem razžaljenje Veličanstva zoper živečega vladarja.

O vrodu vojvode Nasovskega v *Luksemburg* pripoveduje dopisnik „National-Zeitung“ nastopno zanimivo dogodbico. Ko je namreč prišel na balkon

vojvoda na glavi s „pickelhaubo“, katero je narod sinatral za prusko vojaško pokrivalo in ki je bila v resnici poprejšnja nasovska čeljada, pozdravil ga ni nikdo. Še-le, ko se je odkril, zagromeli so navdušeni pozdravljajni klici.

Pri boulangistiškem banketu v Versailles-u predvčeraj je *francoski* poslanec Laguerre prebral govor, kateri bi bil sicer imel Boulanger. Govor pravi: Leto 1889 mora izgotoviti delo, pričeto leta 1879, in sicer s tem, da izvrši demokratske presovne, katere se morejo pa samo pod republiko zahtevati. Le republika je v stanu spraviti posamezne stranke, toda ta republika ne sme biti parlamentarna, ker rodi le onemoglost in neplodnost. Konečno je izrekel odsotni general napitnico v združenje vseh čutečih francoskih sre. Po banketu je ukazal redarstveni komisar voz, v katerem sta sedela boulangistiška poslanca Laguerre in Leherisse, ustaviti in spremiti do županstva. Vojaki straže so izstopili ter z bajoneti odganjali množico. Laguerre in Leherisse sta ugovarjala, sklicevaje se na poslaniško nedotakljivost, kar jima pa ni nič pomagalo. Konečno so ju izpustili, ko je bil zapisnik izgotovljen. — V nedeljo zvečer je prišel redarstven komisar v stanovanje Boulangerjevo, Rochefortovo in Dillonovo z nalogom, da izpolni prve formalnosti in dožene odsotnost dotičnikov.

Svicarski zavezni svetniki so zaključili zasedanje. Pri sklepu je izrazil predsednik nado in željo, da se bo doseglo mejnarodno zakonodajstvo v varstvo delavcev.

Uradni *turški* krogi za trdno izražajo prepričanje na podlagi berlinskih poročil, da bo nemški cesar obiskal sultana, ter si obetajo iz tega sestanka važne politične posledice.

Dnevne novice.

(*Volilni shod* II. razreda) je bil sinoči ob 7. uri v mestni dvorani. G. dr. vitez Bleiweis je s kratkimi besedami nagovoril volilce ter priporočil kot predsednika volilnemu shodu mestnega odbornika g. Fr. Gogola, ki je kratko omenil, da izstopijo letos štirje odborniki in sicer Fr. Povše, Ivan Rozman, dr. Josip Vošnjak in prof. Tom. Zupan. Ker so imenovani štirje gospodje vestno zvrševali svoj posel kot mestni zastopniki in izjavili, da še prevzemó izvolitev, priporoča predsednik, naj jih volilci potrdijo kot kandidate. Kandidatura g. vodje Frana Povšeta je bila soglasno brez debate sprejeta. Ko pride na vrsto drugi kandidat, dosedanji mestni odbornik č. gosp. župnik Ivan Rozman, oglasil se je krojaški mojster in vrednik „Obrtnika“ g. M. Matija Kunc, v daljšem govoru zagovarjal zahtevo obrtnega društva, da se tudi v drugem razredu prepusti obrtnikom primerno število zastopnikov v mestnem zboru, in priporočal na mesto g. župnika Rozmana kandidata obrtnega društva čevljarskega mojstra g. Jerneja Žitnika. Nasvèt svoj je podpiral s tem, da je v drugem razredu nad 200 obrtnikov, katerim gré primerno število kandidatov, kajti v mestnem zboru, v katerem je bilo doslej le 6 obrtnikov, je obrtni stan premalo zastopan. Mestni kapelan g. Žlogar je priporočal g. župnika Rozmana, ki je v odsekih in plenumu vedno vestno zvrševal svojo dolžnost. Predsednik g. Gogola je opomnil, da je obrtni stan po šestih odbornikih zadostno zastopan, in zagovarjal večino mestnega zastopa, ki je mestna dela oddala cenejšemu ponudniku, kakor je mizarska zadruga, kar bi storil vsak dober gospodar, tembolj oni, ki gospodari s tujim premoženjem; zato priporoča dosedanjega odbornika. V istem smislu govori gosp. Valentinčič in se čudi, da ravno letos obrtno društvo tako vsiljuje svoje kandidate, akoravno mestni zastop ustrezé domačim obrtnikom, kjer le more. Dostavi še, da so že pred dvema letoma ravno g. Jerneju Žitniku ponujali kandidaturo, a je ni hotel sprejeti. Vrednik našemu listu je kratko opomnil, da smatra nasprotstvo proti gosp. župniku kot animoznost v obče proti duhovniškemu stanu, kajti umestno bi bilo, da bi bil zastopnik obrtniškega stanú g. Kunc takoj pred prvim kandidatom pojasnil, razložil želje obrtniškega stanú ter med štirimi kandidati zahteval jednega odbornika; oglasil se je še-le pri drugem, iz česar govornik izvaja svojo trditev. Nihče ni proti obrtniškem stanu v obče, niti proti priporočenemu kandidatu g. Jerneju Žitniku, toda javna in odkrita bodi kritika. Gosp. Kunc odgovarja, da ga ne vodi nobena animoznost. Predsednik na to nasvetuje, naj se ločijo volilci za gosp. župnika na levo, in za g. Jerneja Žitnika na desno. Velika večina, med njimi več obrtnikov, je bila za prvega. Kot kandidata sta bila dalje potrjena tudi gg. Toma Zupan in dr. J. Vošnjak. Konečno vpraša predsednik, ali imajo volilci posebne želje naročiti kandidatom. Vse tiho. Naš po-

ročevalec usoja si dostaviti opazko, da je tu bilo umestno, da bi gg. volilci brez razlike morali kandidatom izraziti svoje želje in opravičene zahteve, katere naj po svoji vesti zastopajo v mestnem zboru, kar pa se ni zgodilo.

(*Lokalna železnica Ljubljana-Kamnik*.) Kakor poroča tukajšnji uradni list, naznanilo je c. kr. trgovinsko ministerstvo z odlokom z dné 1. aprila t. l. podjetnikoma baronu Oskarju Lazariniju in Alojziju Prašnikarju, da so zapisniki gledé koncesije v dogovoru s c. kr. finančnim ministerstvom potrjeni. Koncesija bode torej v kratkem dovoljena in delo se prične še to leto. Gledé kolodvora v Kamniku ste dve stranki; jedna ga želí na južni strani mesta druga na severni pri praharni. Še letos bode razpisana dobava 30.000 kosov mehkih pragov.

(*Irredentovska nestrpljivost*.) Dogaja se večkrat, da se vračajo slovenski listi iz ponemčenih ali lahonskih krajev z opazko „retour“ ali „refutato“ in neumljivimi podpisi. Tako so nam naš list nedavno pošiljali iz Pulja nazaj z omenjeno kratko opazko. Ne bodemo naravnost imenovali dotičnih oseb, trditi pa smemo, da jih slovenski naslov bôde v oči in da je tako postopanje c. kr. poštnih uradnikov samovoljno. In ravno pri puljski pošti so neki trije vročekrvni gospodje, ki ne morejo trpeti slovanskega jezika. Ako se nam neopravičeno ponovi jednak slučaj, imenovali bodemo dotična imena.

(*Imenovanje*.) C. kr. ministerstvo je imenovalo finančne straže komisarja g. Josipa Peiniča nadkomisarjem in preglednika g. E. Jakbel-a komisarjem.

(*Z Dunaja*.) se nam poroča: Kakor vsako leto tako imajo tudi letos plemenite gospe duhovne vaje v župni cerkvi nemškega viteškega reda, katere vodi o. Forstner J. D. Vaje so se pričele cvetno nedeljo in končajo se veliki petek s skupnim sv. obhajilom. Zastopan je posebno cvet aristokracije.

(*Nesreča*.) V petek ponoči je na Pragarškem pal s kurirnega vlaka sprevoznik J. Stvarnik ter si razbil glavo. Nesrečnež je bil oženjen in je zapustil štiri otroke.

(*Razpisane ustanove*.) C. kr. namestništvo za Primorje je razpisalo za obiskovalce tečajev teoretično-praktičnega poduka v sviloreji in vinarstvu, ki se pričnó 13. maja in bodo trajali do 8. junija t. l. na c. kr. poskušališči v Gorici, tri ustanove po 50 gld. za obiskovalce iz goriške grofije; jedno ustanovo 60 gld. za obiskovalca iz tržaške okolice; tri ustanove za obiskovalce iz Istre, in sicer jedno v znesku 60 gld. za koperski okraj in dve po 70 gld. za ostalo Istro. Prosilci morajo dokazati dvajseto leto starosti in da so zvršili štirirazredno ljudsko šolo.

(*Nova tiskarna*) je dovoljena v Gorici hišnemu posestniku in zasebnemu zemljemercu g. m. gr. Obizziju, ki ima že nekaj let tiskarno na Sušaku pri Reki.

(*Duhovna lekarna*) za vse, ki hočejo večno živeti.“ Pod tem naslovom je te dni izšla v „Katoliški Tiskarni“ lična knjizica, katero je izdal znani pokojni škof linski, dr. Ernest Müller, poslovenil župnik Fr. Zbašnik. Cena knjizici 20 kr. Dobiva se v „Katoliški Bukvarni“.

Raznoterosti.

— Grof Hartenau. Iz Gradeca se poroča, da grof Hartenau, bivši bolgarski knez Aleksander, ostane sedaj le nekaj dni v Gradcu, v jeseni pa se vrne in stalno ondi ostane. Najel si je že primerno stanovanje.

— Filip III., kralj španjski, ki je vojvodi Lermškemu izročil preveč oblasti in pravice, dobil je nekega dné na svoji mizi pismo z naslovom: „Kralju španjskemu, Filipu III., sedaj v službi vojvode Lermškega.“

Telegrami.

Opatija, 15. aprila. Glavni ravnatelj Schüler je z Dunaja došel, da sprejme cesaričinjo-vdovo nadvojvodinjo Štefanijo, ki namerava z belgijsko kraljico in princesinjo Klementino obiskati zdravilišče.

Rim, 15. aprila. Papež Leon XIII. bo letos ob Veliki noči poslal „krepstno rožo“ prestolonaslednici-vdovi Štefaniji.

Bukarešt, 15. aprila. Zbornica je s 76 proti 69 glasovom zavrgla predlog, da se izreče vladi nezaupnica.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
		razkoma v mm	toplomera po Celziju			
15	7. u. zjut.	730-0	5-6	sl. zap.	jasno	1-00
	2. u. pop.	729-5	9-6	sl. jzap.	oblačno	dež
	9. u. zveč.	729-1	6-6	sl. vzh.	jasno	

Srednja temperatura 7-3°, in 1-8° pod normalom.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

16. aprila.

Papirna renta 5% po 100 gl. (s 16% davka)	85 gl.	05 kr.
Srebrna " 5% " 100 " " 16% "	85 "	70 "
5% avstr. zlata renta, davka prosta . . .	110 "	95 "
Papirna renta, davka prosta	100 "	25 "
Akcije avstr.-ogerske banke	906 "	— "
Kreditne akcije	297 "	75 "
London	120 "	25 "
Srebro	— "	— "
Francoski napoleond.	9 "	51' "
Cesarski cekini	5 "	68 "
Nemske marke	58 "	75 "

Zahvala.

Za mnoge dokaze sočutja med boleznijo in ob smrti svoje predrage soproge

Marije

izrekam posebno prečast. gospodu župniku Rozmanu, častitim očetom frančiškonom, p. t. slavnemu društvu „Slavec“ za ganljivo petje, vsem dariteljem prekrasnih vencev, kakor tudi mnogobrojnim vdeležencem pri sprevedu svojo najtoplejšo zahvalo.

Anton Zorec.

(1)

Brata Eberl,

izdelovalec oljnatih barv, firnežev, lakov in napisov.

Pleskarska obrt za stavbe in meblje.

Ljubljana,

za Frančiškansko cerkvi v g. J. Vilharja hiši št. 4.

prilagočata prečast. duhovščini in p. n. občinstvu vse v njiju stroko spadajoče delo v mestu in na deželi kot znano realno fino delo in najnižje cene.

Posebno prilagočene za prekupece so oljnatе barve v ploščevinastih pušicah (Blehbüchsen) v domačem lanenem oljnatem firneži najfineje naribane in boljše nego vse te vrste v prodajalnah.

Cenike na zahtevanje.

Odlikovani: 1873, 1881.

Josip Deiller,

tovarna za cerkveno blago in razprodaja

— cerkvenih oprav —

na Dunaji VII., Zieglergasse 27.

Zastopnik Franc Brückner.

Proti gotovi naročbi se najtočneje izvršujejo vsakovrstne

cerkvene oprave

kot: kazule, pluviali, dalmatike, velumi, štole, baldahini, zastave itd., kakor tudi

celi ornati.

Odlikovani: 1873, 1881.

ŠMARNICE
za 1889. leto

izšle so pri

MATIJI GERBERJU,
založniku v Ljubljani.

„Venček krščanskih resnic“ to je: Berila pojasnjavana s primeri za majevo pobožnost, in tudi mašne in druge molitve.

Spisal P. Hrisogon Majar, duhoven.

10-1

Cena Šmarnicam je: v polu usnji 60 kr., usnji 76 kr., v usnji z zlato obrezo 95 kr. Dobijo se tudi krasno vezane, n. pr. v rujavo usnje, okovane, v baržunu itd. — Po pošti pod križnim zavitkom 10 kr. več.

Dobijo se v vseh knjigotržnicah.

Katoliška Tiskarna

prilagočata raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

št. 5886.

Volitveni razpis.

(3-1)

V smislu § 17. občinskega volilnega reda za deželno stolno mesto Ljubljano se daje na znanje, da bodo letošnje dopolnitvene volitve občinskega sveta vršile se kakor običajno v mestni dvorani, in da bode volil:

dné 23. aprila III. volilni razred,
dné 25. aprila II. volilni razred,
dné 27. aprila I. volilni razred,

vsak od 8. do 12. ure dopoldne.

Če bo treba ožje volitve, vršila se bode v dan po prvi volitvi, t. j. dné 24., oziroma 26. in 28. aprila tudi dopoldne od 8. do 12. ure v mestni dvorani.

Izstopijo letos sledeči gospodje občinski svetovalci, in sicer izmed izvoljenih:

a) od III. volilnega razreda:

Klein Anton,
dr. Gregorič Vinko;

b) od II. volilnega razreda:

Povše Fran,
Rozman Ivan,
dr. Vosnjak Josip,
prof. Zupan Toma;

V Ljubljani, dne 8. aprila 1889.

c) od I. volilnega razreda:

dr. Mosché Alfons,
Murnik Ivan,
Pakič Miha,
Ravnikar Franc.

Voliti bode torej III. volilnemu razredu 2 člana, II. in I. volilnemu razredu pa po 4 člane občinskega sveta.

Ostanejo pa člani mestnega zastopa še naslednji gospodje:

Benedikt Josip,
dr. vitez Bleiweis-Trsteniški Karol,
Dolenc Oroslav,
Gogola Fran,
Grasselli Peter,
Hrasky Ivan Vladimir,
Hribar Ivan,
Kajzel Peregrin,
Ničman Henrik,
Nolli Srečko,

Petričič Vaso,
dr. Staré Josip,
dr. Tavčar Ivan,
Tomek Josip,
Tomšič Ivan,
Valentinčič Ignacij,
Velkovich Ivan,
Zitterer di casa Cavallina Mat., vitez,
Žagar Karol,
Železnikar Ivan.

Župan: Grasselli s. r.

Tuji.

14. aprila.

Pri **Maltcu**: dr. V. Neugebauer, mornarični zdravnik, s Pulja. — dr. Ivan Kladva, sodnijski pristav, iz Ilir. Bistrice. — Loser, trgovec, iz Trsta. — Ranzinger iz Kočevja. — H. Steinberg in Kraus, potovalec, z Dunaja. — Kirhenberg in Hoek, trgovec, z Dunaja.

Pri **Stonu**: dr. F. Nngel, štabni zdravnik, iz Grada. — Hochinger, Auerhahn, Singer in Schweizer, trgovci, z Dunaja. — Maksimilijan Eisler, trgovec, z Ogerskega. — Herman Gössel iz Prage. — Rabitsch, e. kr. poročnik, iz Celoveca.

Pri **Južnem kolodvoru**: Ivan Calisch iz Grada. — J. Belle iz Zagreba. — Jan. Grill iz Železnikov.

Diseldorfske oljnatе barve v tubah.

Akvarelne barve mokre in suhe.

ADOLF HAUPTMANN,

prva kranjska tovarna

oljnatih barv, firneža in laka

Ljubljani.

Pisarna in zaloga: Šolski drevored 6 (semeniščno poslopje). Filijala: Slonove ulice 10-12

prilagočata slikarjem, dijakom, stavbenim in pohištvenim mizarjem, likarjem kakor sploh p. n. občinstvu svoje priznane izvrstne izdelke ter pošilja na zahtevanje cenilnike zastonj in franko.

Oljnatе barve v ploščevinastih pušicah le najboljše vrste, posebno pripravne za razprodajalce, po znižanih cenah; v dežah od 25 klgr. naprej primerno ceneje.

Perstene, mineralne in kemične barve.

Kupovalcem večjih množin prednostne cene.

Vse vrste slikarskih in likarskih čopičev in slikarske patrone.

Ravnokar je izšla v naši zalogi knjižica, katero priporočamo za velikonočno darilo:

Godec

Poleg narodne pravljice ob vrbskem jezeru.

Spisal Anton Funtek.

(3-3)

Cena 8° gld. 1-20, elegantno vezano z zlatim obrezkom gld. 1-80, po pošti 5 kr. več.

Anton Funtek, poznat po svojih izvornih pesniških proizvodih kakor po svojem „Zlatorogu“, daje nam z narodno pravljico „Godec“, katera se godi ob vrbskem jezeru, dragoceno pomnožitev domače naše književnosti. „Godec“ se po svoji elegantni zunanji obliki posebno priporoča za praznično darilo.

Ignacij Kleinmayer & Bambergova knjigotržnica v Ljubljani.